

Economische impact van het coronavirus op de vrijetijdseconomie in Flevoland

Juli 2020

Stenden

In samenwerking met:

KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME

Economische impact van het coronavirus op de vrijetijdseconomie in Flevoland

Juli 2020

European Tourism Futures Report: Nr. 60
ISSN: 2212-9804

Auteurs:
Stefan Hartman (ETFI)
Diana Korteweg Maris (KCKT)
Marije Noordhoek (KCKT)

In samenwerking met:
Kenniscentrum Kusttoerisme (KCKT),
HZ University of Applied Sciences

Inhoud

Colofon	
Inhoudsopgave	
Introductie	1
1. Over de respondenten	2
2. Omzet in coronatijd	4
3. Personeelsbestand	8
4. Effect op investeringen	9
5. Financiële steun	10
6. De anderhalve-meter economie	12
7. Versoepelingen	14
8. Kansen	17
9. Hulp	18
10. Conclusies	19

Colofon

Deze publicatie is opgesteld door het European Tourism Futures Institute van NHL Stenden University of Applied Sciences en het Kenniscentrum Kusttoerisme van HZ University of Applied Sciences, in opdracht van de Provincie Flevoland en in samenwerking met Visit Flevoland.

Copyright © 2020, European Tourism Futures Institute

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan, mits bronvermelding.

Bij het samenstellen van dit rapport is de grootste zorgvuldigheid betracht. Het European Tourism Futures Institute is echter niet aansprakelijk voor enige direct of indirecte schade als gevolg van de aangeboden informatie uit deze publicatie.

ISSN: 2212-9804

Afbeeldingen: Visit Flevoland

Voor meer informatie:

European Tourism Futures Institute
Telefoon: +31 (0) 58 244 192
E-mail: etfi@nhlstenden.com
Website: www.etfi.nl

Introductie

Het coronavirus en de maatregelen om het virus in te dammen hebben een ongekende impact op bedrijven in de vrijetijdssector. In de provincie Flevoland is de sector van grote waarde voor de economische structuur. De economische gevolgen van het virus en de bijbehorende maatregelen zijn gevoelsmatig erg groot. Op provinciaal niveau was dit nog weinig onderzocht. De situatie was dus nog goeddeels onbekend.

Provincie Flevoland in samenwerking met Visit Flevoland, heeft daarom deze eerste regionale analyse laten uitvoeren door het ETFI, instituut voor toekomststudies en scenarioplanning in vrije tijd, recreatie en toerisme aan NHL Stenden Hogeschool, en met het Kenniscentrum Kusttoerisme van hogeschool HZ Vlissingen.

Doel van dit onderzoek is om de schade in het voorseizoen 2020 en de verwachtingen voor zomer en najaar 2020 in beeld te brengen.

Contact bij de Provincie Flevoland

Annerieke Veldkamp
(e.) annerieke.veldkamp@flevoland.nl

Contact bij het ETFI

Stefan Hartman
(e.) stefan.hartman@nhlstenden.com

1. Over de respondenten

In totaal hebben 100 respondenten de vragenlijst ingevuld. Dit aantal is niet representatief voor de vrijetijdseconomie van Flevoland. Dat wil zeggen dat de uitkomsten een indruk geven van de actuele situatie en van de knelpunten bij het ondernemen in de 1,5 metersamenleving.

De respons kan wellicht worden verklaard door de hectische periode eind juni. Ondernemen binnen de strikte voorwaarden van de 1,5 meter samenleving brengt veel extra werkdruk met zich mee.

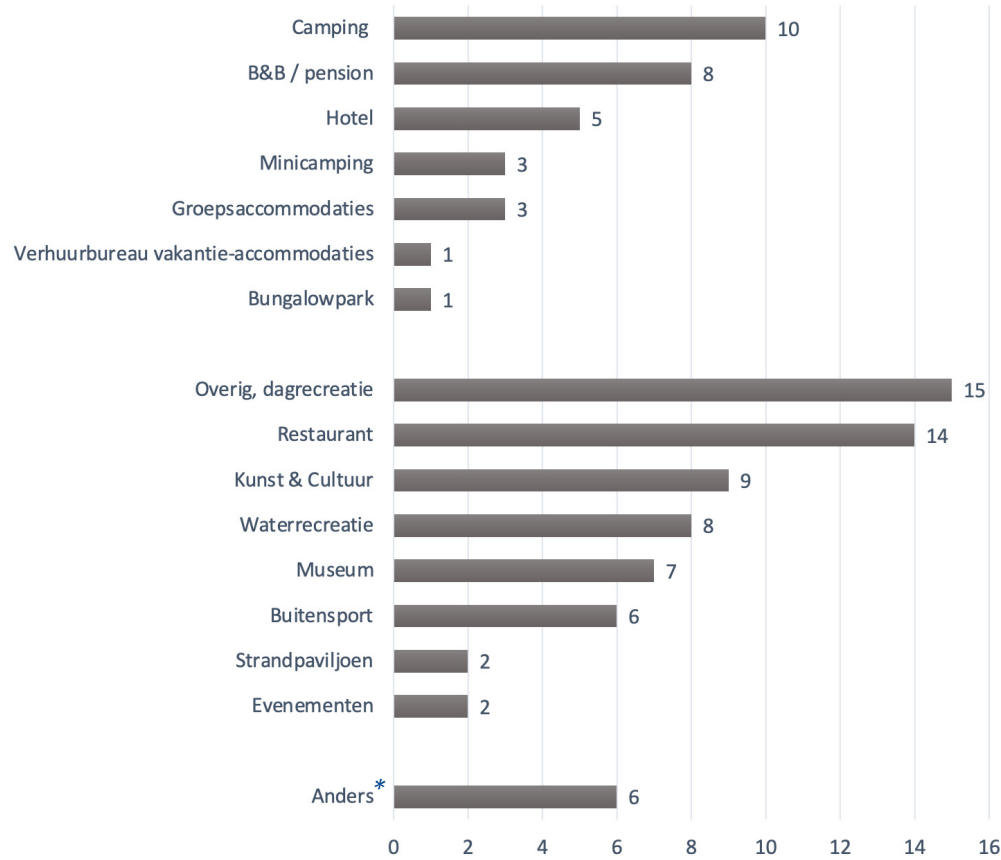
Respondenten naar vestigingslocatie

De 100 respondenten zijn als volgt verspreid over de Flevolandse gemeenten.

Gemeente	Verblijfsaccommodatie	Dagrecreatie	Anders	Totaal
Almere	5	20	1	26
Dronten	10	9	1	20
Lelystad	5	12	2	19
Noordoostpolder	6	13	0	19
Urk	1	6	1	8
Zeewolde	4	3	1	8
Totaal	31	63	6	100

Belangrijkste deelsectoren waar bedrijven onder vallen

De respondenten zijn werkzaam in een veelvoud aan deelsectoren, passend bij de breedte van de vrijetijdseconomie

*toeleverancier, dienstverlener, locatieverhuur

2. Omzet in coronatijd

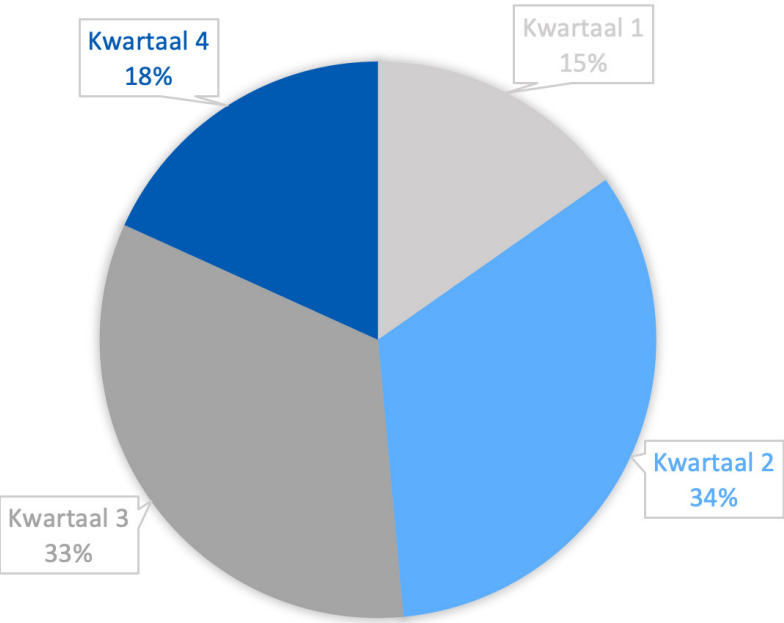
Respondenten zijn gevraagd hun netto omzet voor 2019 in te vullen en vervolgens aan te geven hoe deze omzet gespreid was over de kwartalen.

Vervolgens is men gevraagd naar hun verwachting ten aanzien van de omzet in 2020, wanneer er géén corona-crisis zou hebben plaatsgevonden.

Tot slot is gevraagd hoe de omzet zich in het eerste half jaar van 2020 heeft ontwikkeld, onder invloed van de coronacrisis, en wat nu de verwachtingen zijn voor de omzet in de tweede helft van 2020.

Omzetspreiding 2019 naar kwartaal

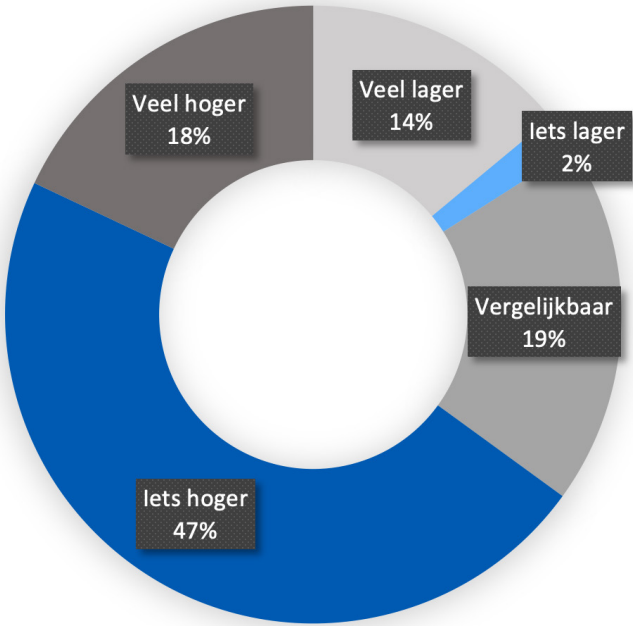
De vrijetijdseconomie vertoont een sterk seizoenspatroon, wat goed zichtbaar is in de spreiding van de omzet over de kwartalen. Tweederde (67%) van de omzet van de respondenten wordt behaald in het tweede en derde kwartaal.

Prognose van de omzet 2020 in reguliere omstandigheden

De meerderheid van de respondenten verwachtte in 2020 een hogere omzet te halen dan in 2019.

Slechts een klein deel (2% iets lager, en 14% veel lager) verwachtte minder omzet te behalen.

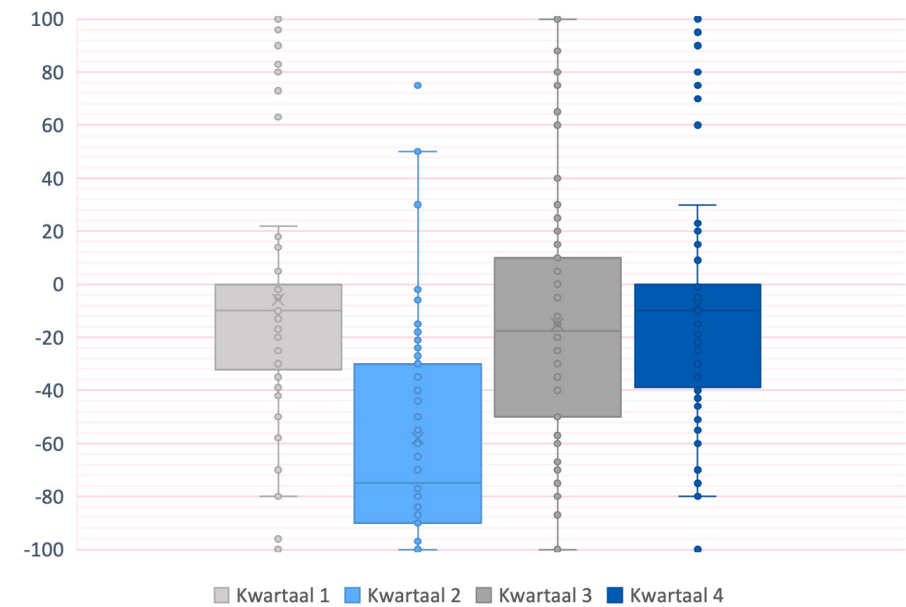

Prognose omzet 2020: in huidige omstandigheden

De respondenten hebben geschat hoe de omzet was in de eerste twee kwartalen van 2020 ten opzichte van dezelfde kwartalen in 2019.

Voor het derde en vierde kwartaal in 2020 hebben zij hun omzet geschat, uitgaande van de huidig geldende maatregelen tegen het coronavirus.

Hoewel grote verschillen zichtbaar zijn bij individuele bedrijven, is duidelijk zichtbaar dat het merendeel een (grote) omzetsdaling meldt.

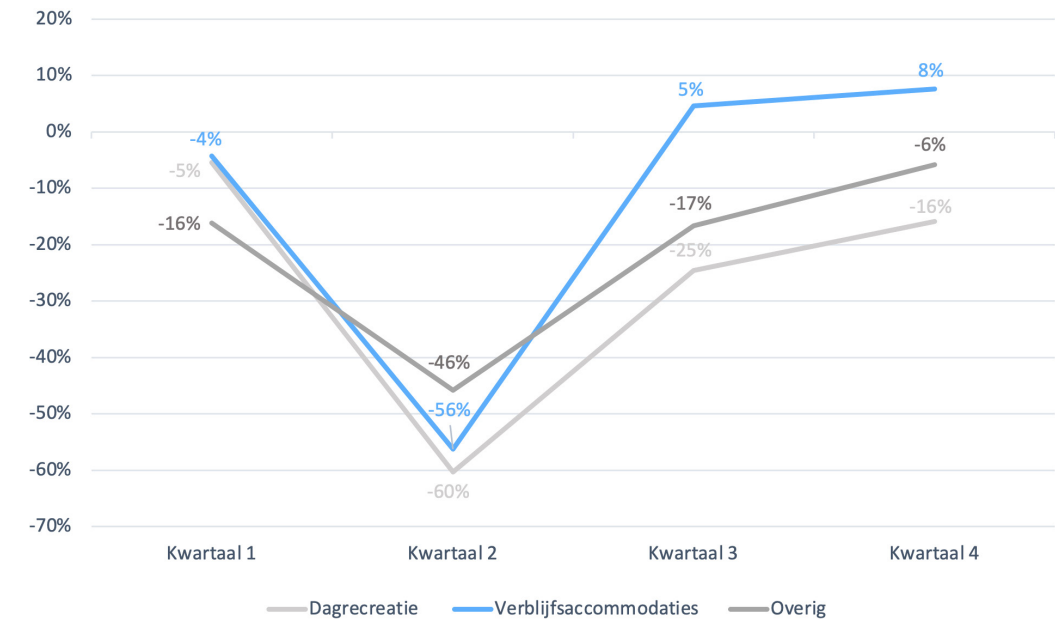

Toelichting: de gekleurde blokken tonen de “middelste helft” van de antwoorden, de overige antwoorden worden weergegeven met de stippen.

Prognose omzet 2020: gemiddelden per categorie

De gemiddelden per bedrijfscategorie geven een omzetsdaling weer in kwartaal 1 en 2.

De schatting van de omzetverwachting (kwartaal 3 en 4) is voor de verblijfsaccommodaties weer voorzichtig positief, voor dagrecreatie en de categorie overig blijft deze negatief.

3. Personeelsbestand

61% van de respondenten geeft aan dat aanwezige hoeveelheid medewerkers ook aansluit op het benodigde aantal medewerkers. 16% heeft te veel personeel en 8% zegt te weinig personeel te hebben.

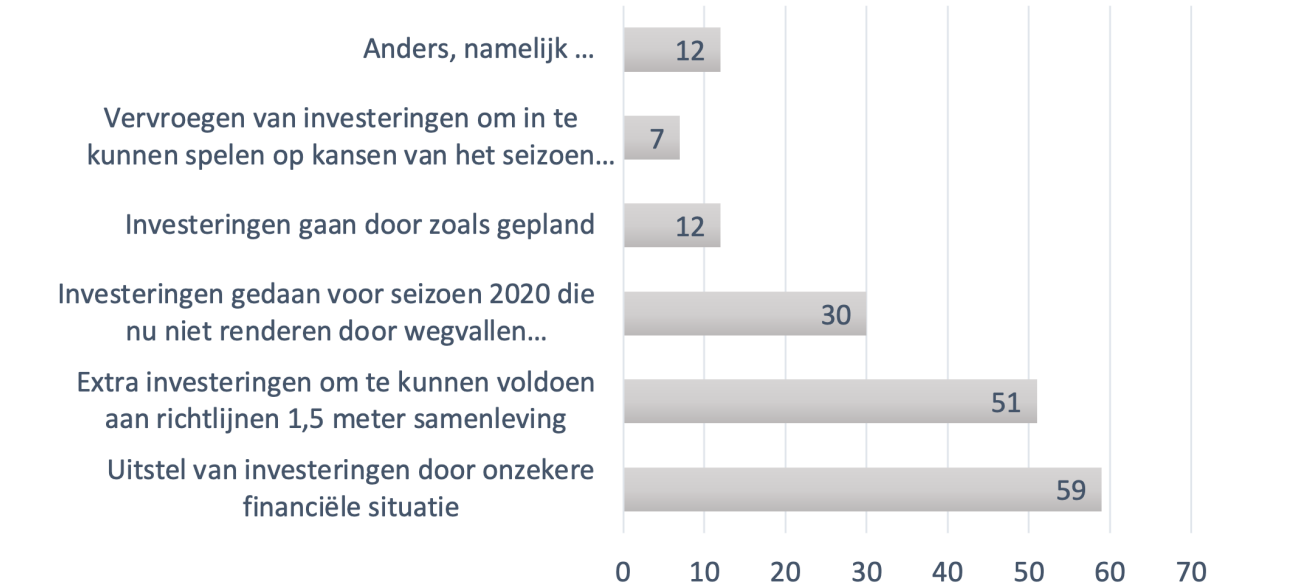
Respondenten geven aan creatief om te gaan met personeel, van beschikbaar personeel in te zetten voor (grootschalig / regulier) onderhoud, werk elders zoeken voor medewerkers, doorschuiven van uren naar later in het jaar.

	Ja, ik heb voldoende personeel	Nee, ik heb te veel personeel	Ne, ik heb te weinig personeel	Niet ingevuld/ niet van toepassing	Totaal
Dagrecreatie	39	11	8	5	63
Verblijfsaccommodatie	19	4	0	8	31
Anders	3	1	0	2	6
Totaal	61	16	8	15	100

4. Effect op investeringen

Ruim de helft van de respondenten zegt geplande investeringen te hebben uitgesteld vanwege de onzekere financiële situatie. Ongeveer de helft (51%) heeft extra investeringen gedaan om te kunnen voldoen aan de richtlijnen van de 1,5 meter samenleving. 30% ziet dat investeringen die reeds gedaan zijn nu niet renderen. Slechts 7% heeft juist investeringen vervroegd om in te spelen op de kansen van het seizoen 2020. En 12% laat investeringen doorgaan zoals eerder gepland.

	Wat is de hoogte van deze investeringen?	Welk bedrag aan investeringen zal nu niet plaatsvinden als gevolg van de coronacrisis?
Gemiddelde	€ 50.911,-	€ 145.654,-
Totaal	€ 3.105.610,-	€ 8.156.620,-

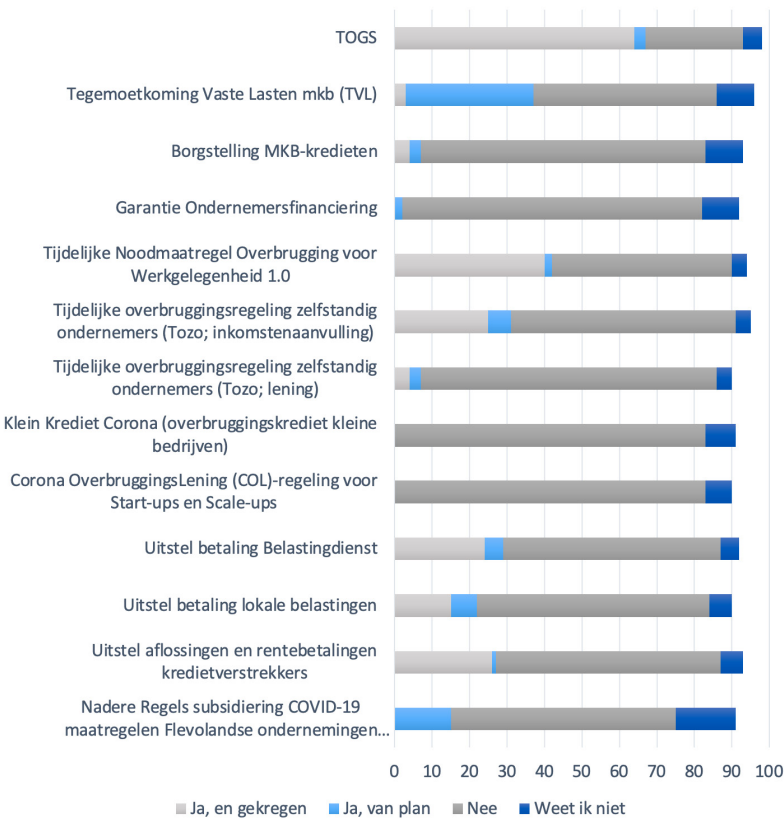

5. Financiën

Financiële steun

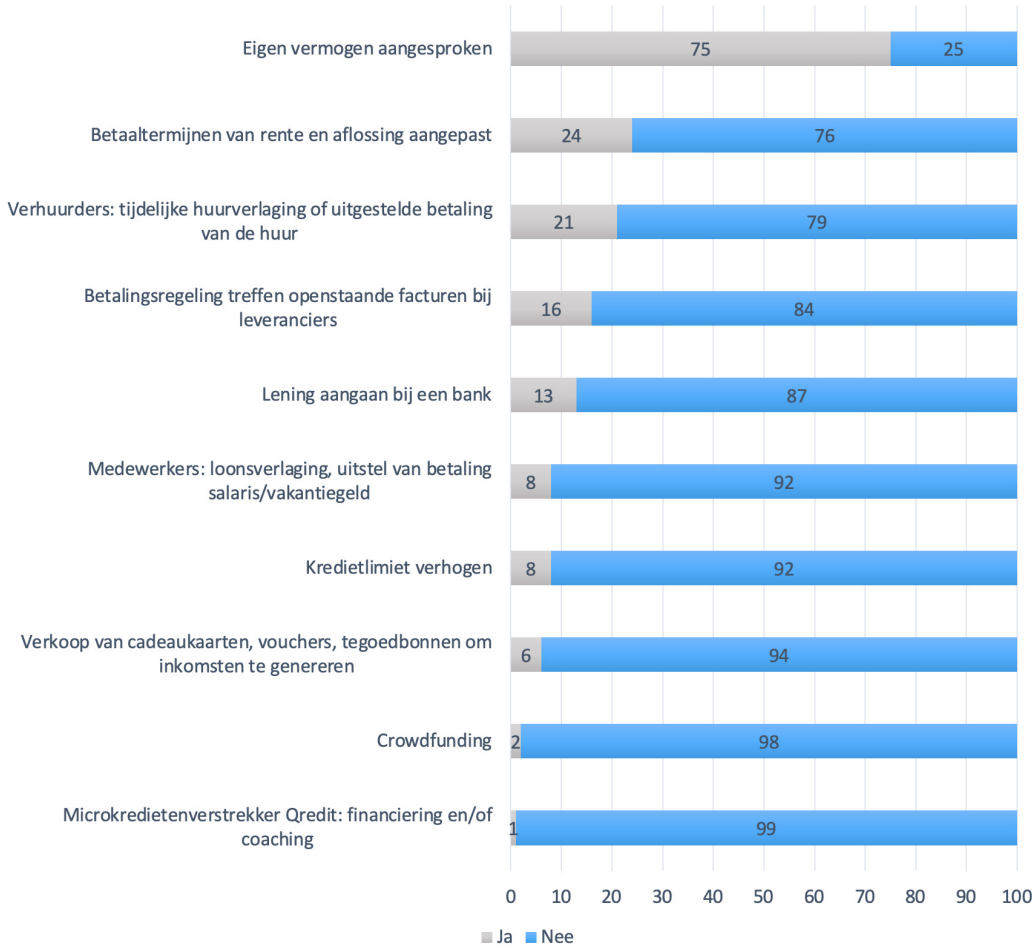
Uit de vele steunmaatregelen is van de TOGS veruit het meest gebruik gemaakt. Daarna volgen de NOW regeling 1.0, de TOZO en uitstel van belastingen

Men is van plan om de TVL-regeling te gaan benutten en de Flevolandse regeling.

Keuzes ten aanzien van financiële situatie (liquiditeit)

Driekwart van de respondenten spreekt het eigen vermogen aan. Ongeveer een kwart zoekt naar betalingsregelingen voor rente, aflossing en/of huur

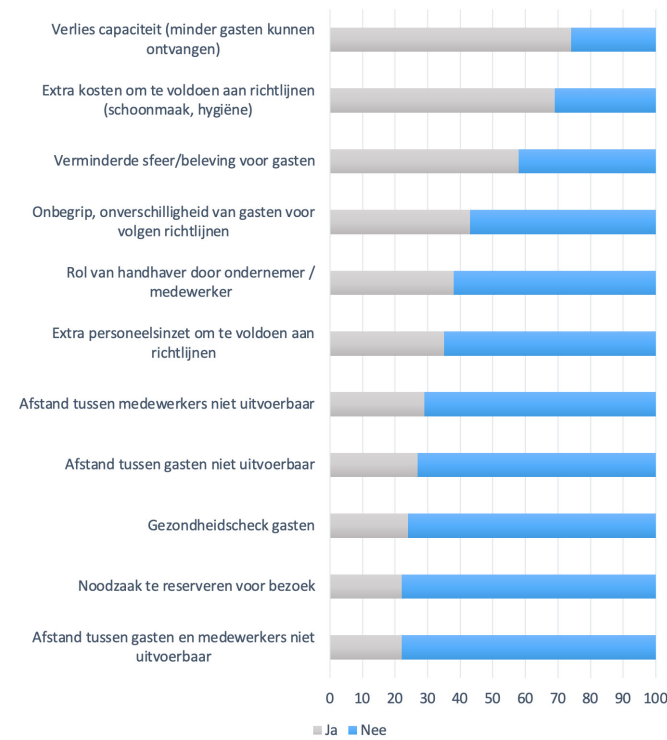

6. De anderhalve-meter economie

Knelpunten

Het verlies aan capaciteit is het grootste knelpunt gevolgd door extra kosten om te voldoen aan de richtlijnen. De beleving (sfeer) en de ervaring met de gast (onbegrip, onverschilligheid) volgen daarop.

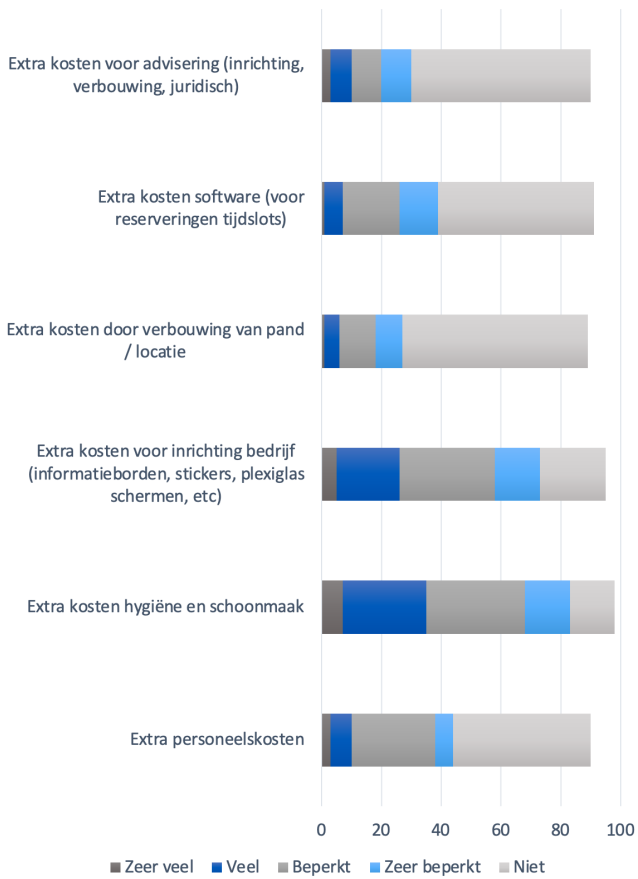
In de categorie ‘overig’ zijn aanvullend zaken genoemd als geannuleerde boekingen, toevoegen van additionele, externe locaties voor activiteiten, negatieve uitingen op social media, onduidelijkheid ten aanzien van handhaving, de informatiebrei voor de gasten, niet-sluitende gezondheidscheck, geen/minder mogelijkheid voor evenementen, grote feesten en bruiloften

Gemaakte kosten tot en met 1 juli 2020

Kosten zijn vooral gemaakt voor hygiëne en schoonmaak en de inrichting van het bedrijf. Daarop volgen kosten voor software en advisering

De schatting voor nog te maken kosten wijken niet bijzonder veel af. Alleen voor de kostenposten inrichten van bedrijf en software verwacht men meer kosten te moeten maken.

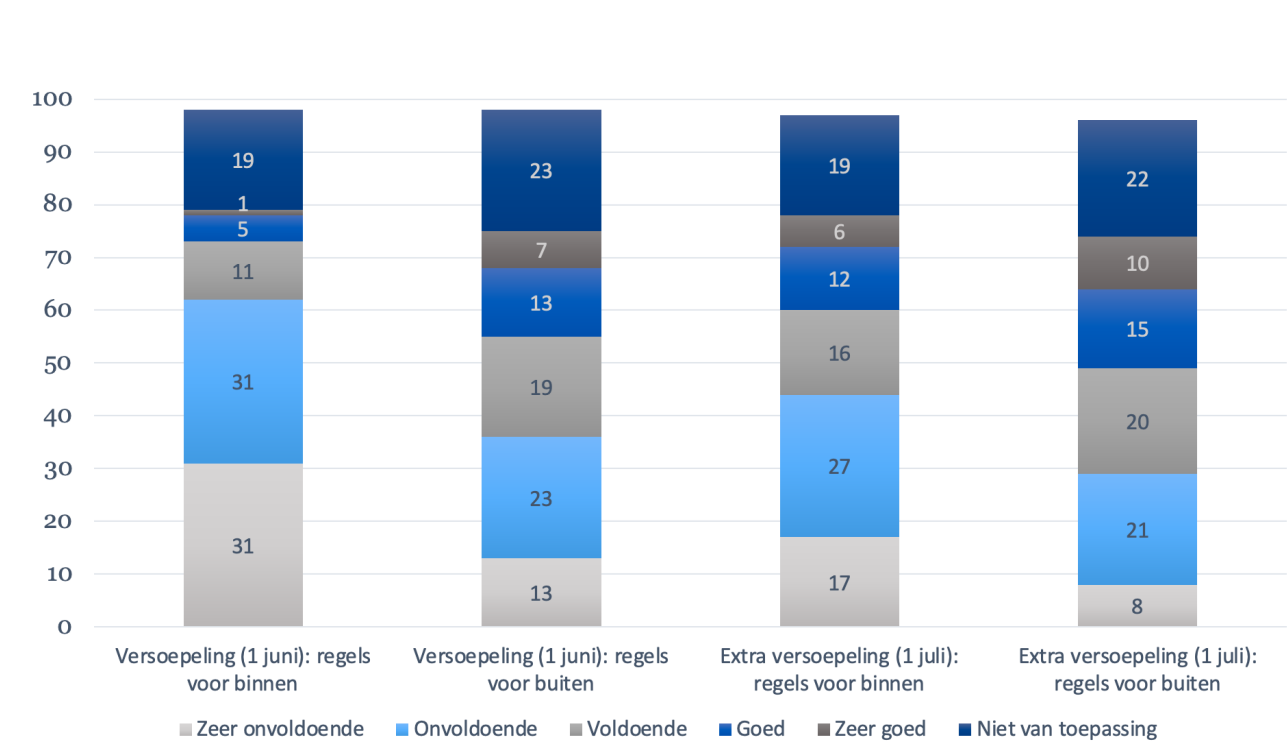

7. Versoepelingen

Zijn de versoepelingen toereikend?

Voor velen zijn de versoepelingen niet toereikend, met name als het gaat om de regels voor binnen. Voor de buitenruimte ziet het beeld er positiever uit.

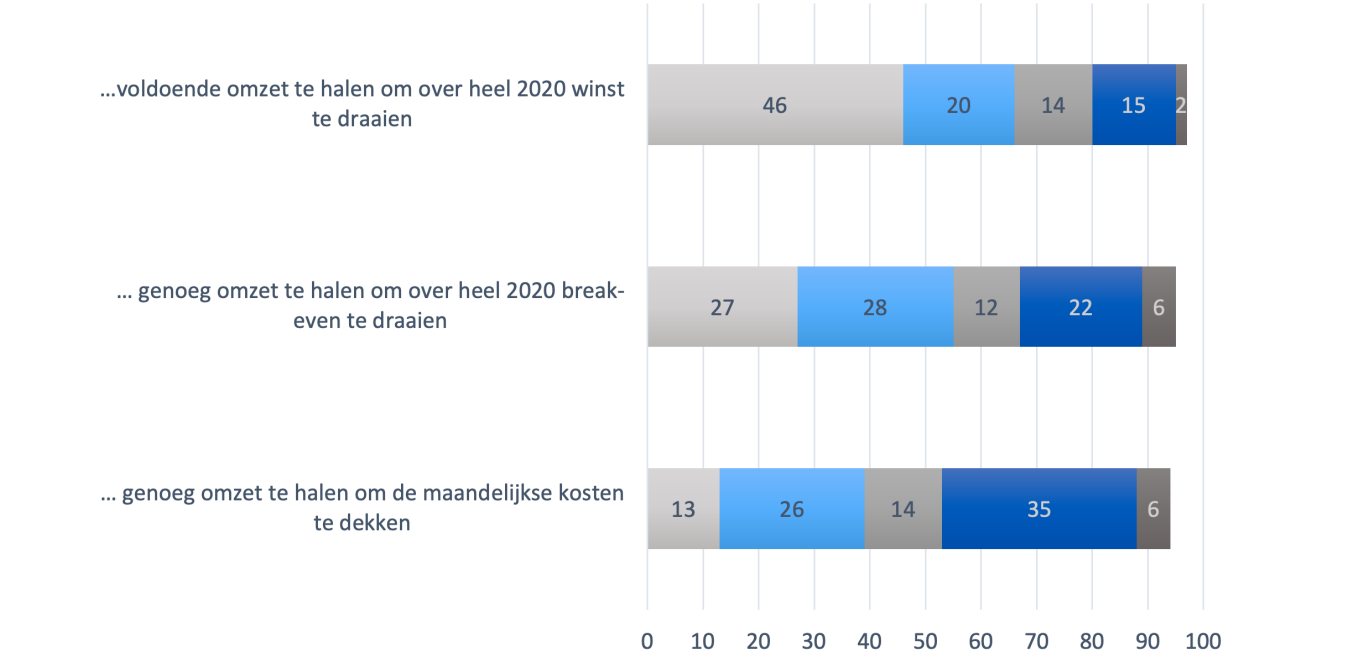
De extra versoepelingen zijn van positieve invloed. Toch blijft een groot deel kritisch als het gaat om de regels voor binnen (44% geeft een (zeer) onvoldoende) maar ook voor buiten (29% geeft een (zeer) onvoldoende)

Door de combinatie van versoepeling van maatregelen en de eigen investeringen/aanpassingen is mijn bedrijf in staat om...

De resultaten laten zien dat er verdeeldheid is: een deel weet de kosten per maand te dekken, terwijl een vrijwel even zo groot deel dit niet mogelijk acht.

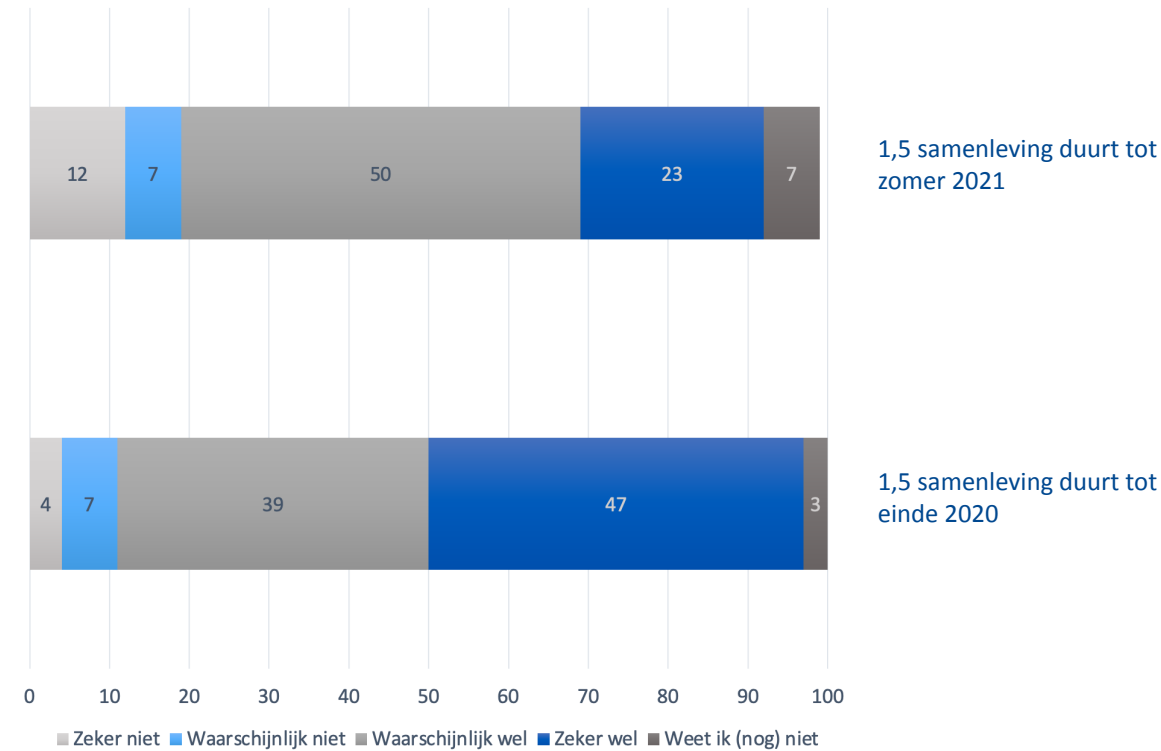
28% van de respondenten denkt dat het mogelijk is om het jaar 2020 break-even te draaien en slechts 17% denkt het jaar te kunnen afsluiten met winst.

In hoeverre verwacht u dat uw bedrijf kan (blijven) bestaan in een 1,5-meter samenleving?

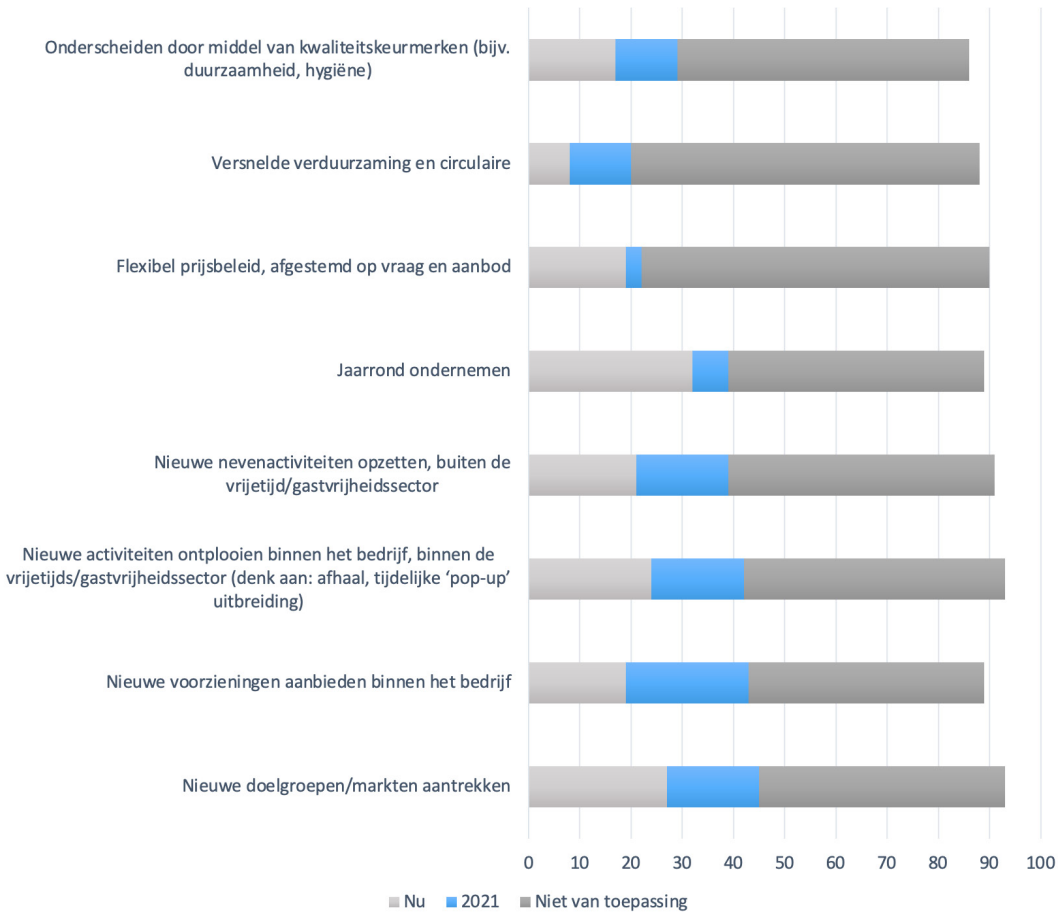
Een klein deel van de respondenten verwacht dat de coronacrisis potentieel leidt tot het einde van de activiteiten. Dat aantal neemt toe naar mate de regels rondom de 1.5-meter samenleving aan blijven.

Toch schat het overgrote deel in dat het bedrijf/organisatie het hoofd boven water weet te houden. Bijna de helft (47%) is daar zeker van als het tot 2020 duurt en is 23% er zeker van als het tot de zomer van 2021 duurt.

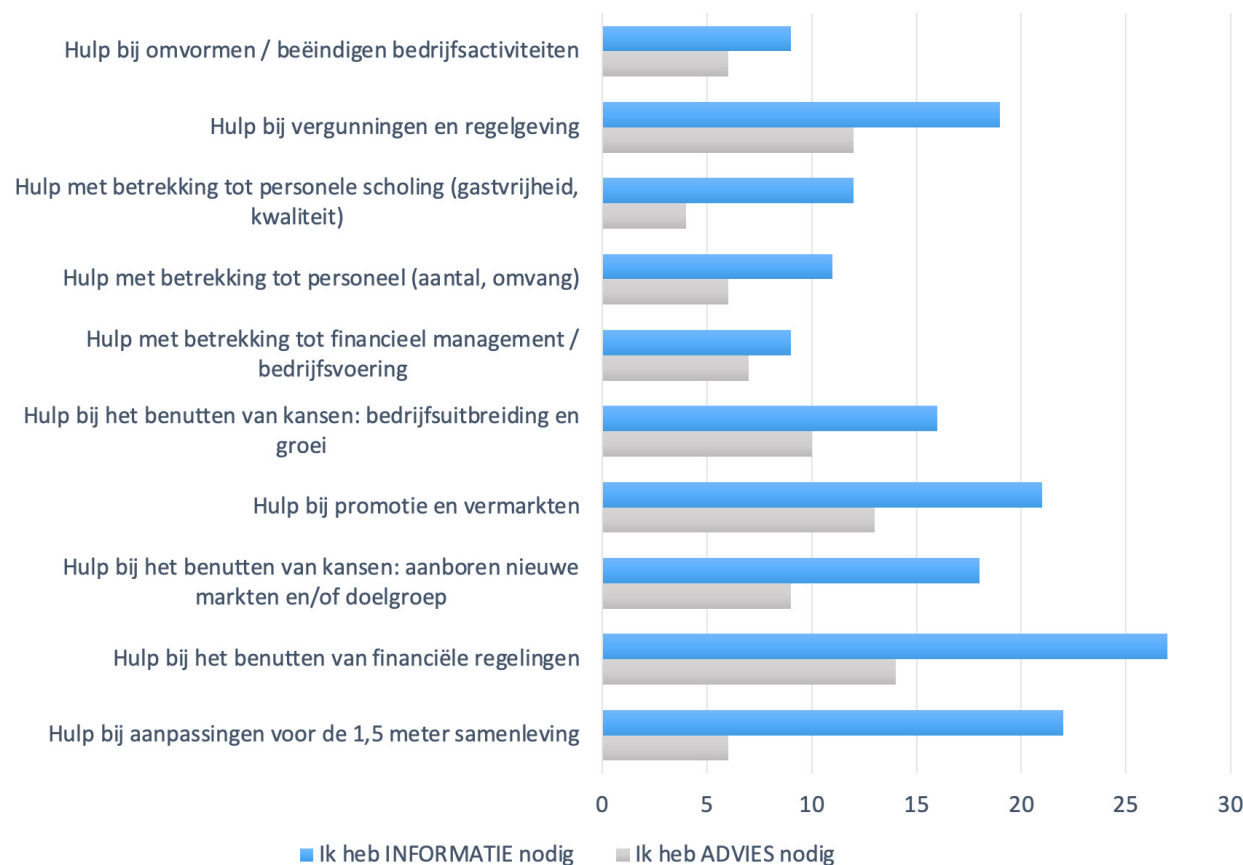
8. Kansen

Respondenten zien vooral kansen als het gaat om jaarrond ondernemen en nieuwe activiteiten ontplooiën of nieuwe doelgroepen/markten aantrekken. Het percentage dat ‘niet van toepassing’ heeft ingevuld is in alle categorieën hoog. Dit doet vermoeden dat men deze kansen nog niet ziet of er nog niet op zal inspringen.

9. Hulp

Respondenten geven aan dat men vooral behoefte heeft aan informatie, meer dan aan advies. De informatiebehoefte is het sterkst voor de onderwerpen financiële regelingen, aanpassingen aan de 1.5-meter samenleving en promotie en vermarketing. Voor advies gaat het om dezelfde onderwerpen.

10. Conclusies

Afname omzet: door tijdelijke sluiting, door gemiste omzet door lagere bezetting

Toename kosten: als gevolg van maatregelen ten behoeve van naleven protocollen zoals verbouwingen, aanschaf kassa- en reserveringssystemen, hygiënische materialen

Kosten dekken: middels regelingen Rijksoverheid, interen op eigen vermogen, kredieten/overbruggingskapitaal

Kosten besparen: schrappen van banen (met name seizoensbanen), onderhoud uitstellen, investeringen uitstellen, uitstellen toekomstgerichte innovaties, uitstel van betaling (huisvesting, inkoop)

Uitdagingen: omzetsderving iet of nauwelijks in te halen, zelfs met versoepeling van maatregelen lastig om voldoende omzet te halen, benutting regelingen Rijksoverheid relatief laag percentage, regelingen niet voldoende toegesneden op vrijetijdseconomie, versoepelingen zijn zeer welkom en bieden veel meer perspectief maar zijn nog lang niet toereikend en/of werkbaar voor de gehele vrijetijdseconomie om voldoende omzet te halen

Bredere impact: naast alle financiële gevolgen van de coronacrisis is er ook impact op de leefbaarheid voor bewoners maar ook de beleving van gasten. Deze wordt aangetast door de vele maatregelen, waardoor spontaniteit en sfeer onder druk staan. Dit heeft impact op de beleving van vakanties en vrije tijd in Flevoland.

Balans opmaken: bepalen of inkomsten voldoende zijn, is voor velen pas later in het jaar bekend. Dit kan gedurende of aan het eind van het seizoen maar ook (pas) aan het eind van 2020 of begin 2021 bij het opmaken van de balans over 2020

Hulp bieden: een flink aandeel heeft aan een informatiebehoefte te hebben en een aantal ook behoefte aan advies. Daarnaast is financiële ondersteuning gewenst om de kosten te dekken om aan maatregelen te voldoen en inkomstenderving te compenseren.

Economische impact van het coronavirus op de vrijtijdseconomie in Flevoland

Juli 2020

European Tourism Futures Institute

Visiting address : Rengerslaan 8, 8917 DD, Leeuwarden
Phone number : +31 (0) 58 244 1992
Email : etfi@nhlstenden.com
Website : www.etfi.nl

Stenden

etfi European
Tourism Futures
Institute

In samenwerking met:

**KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME**